

מטוס התרסק באפריקה - וישראל מצאה במרכז שערוריית נשק חדשה

למית וערבית. חרטום וקאהיר האשימו לא פעם את ישראל בהספקת נשק לשבטים. הייתכן שאלף המיקלעים היו מיועדים להם?

תזמין?

לה השכנות המיידיות של קאמי רון. אבל לא רק שם יש צורך במיקלעים ואין הכרח, כי הנשק היה מיועד דווקא למדינה שכנה. ייתכן מאד, כי קאמי רון נועדה להיות רק הניית-ביניים למטוס, בדרכו ליעד רחוק יותר. ייתכן גם ש' המטוס כלל לא התכוון לנחות שם, אלא התקלקל ונפל בהיותו במעבר בשמי הארץ. אם כן, לאן יכלו להיות פניו מועדים? בקצה השני של היבשת נמצא נמל התעופה של ג'יבוטי. ממולי, בצד השני של המיצר, עומדת עדן, ומאחוריה - הרי תימן, בהם התבצרו האימאם באדר ואנשיו. אין זו טענה ערבית חדשה, שישראל מספקת נשק לאימאם. באדר עצמו התרברב, לפי גירסת עתון לבנוני, שציטט עתון איטלקי, כי אכן מספקת לו ישראל נשק. לא ברור מה אמת בטענות אלה, אבל דבר אחד ברור: שפרות-התעמולה הערביים כבר מקשרים את שערוריית מטוס הנשק עם האשמותיהם הישנות. הם חידשו - ועוד ינבירו - את האשמותיהם, כי ישראל מספקת נשק לשבטים הסודאניים ו/או למלוכנים בתימן.

אילו היה העניין נתון כולו בידיים ישראליות, אפשר היה אף להניח בדואות,

לממשלת ישראל אין מול, במה ש נוגע לנשק המוברח במטוסים. זה ה' מינימום שניתן לומר, ביחס למטוס שהת' רסק השבוע, קרוב לקרה-משוה באפריקה. בתוכו התגלו אלף מיקלעים. לפני קצת למעלה משמונה שנים, היה זה מטוס מסוג ב-70 שגורם לשערורייה. המיבצר המעופף - שהוביל מיקלעים, באזוקות ומרגמות - לא התרסק, אלא נאלץ לנחות נחיתת-אונס בבוון שבאלג'יריה. אמרו אז, כי הנשק הוברח מישראל למח' תרת האו.א.ס. של המתיישבים הצרפתים. למי היה הנשק מיועד הפעם? זאת שאלה שאין עליה עדיין שום תשובה. מה שברור הוא, כי המטוס נמצא במקום שבאופן רשמי לא היה צריך להימצא בו. פרט נוסף ברור: הנשק נקנה בהולנד על-ידי ישראל, שפעל כמתחך של ממשלת ישראל, ועתה הופכת העתונות ההולנדית עולמות, כדי לברר את חלקה של ישראל בפרשה. כי ברור היה, שהנשק מיועד לאחת מן החזיתות החמות של אפריקה או אסיה. אילו היה הנשק מתגלה בשימושן של אחד הצדדים הלוחמים, לא היה איש זוכר את המתחך שמכר אותו. כולם היו מתייחסים למקור שממנו הגיע הנשק, ומקור זה טבוע על המיקלעים, ואינו ניתן לשיטוש. שם נאמר בפירושי, כי נשק זה בא ממחסני הצי ההולנדי.

העיסקה כולה מזוהה, אבל אופיינית ל- מיסחרו המתועב ביותר - המיסחר בנשק. לפי הגירסה הרשמית, התקשר אורח ישראלי בשם מנחם ארוי עם מפקדת הצי

1000 מיקלעים - למי?

כי שום תשובה ברורה לא היתה ניתנת לשאלות הרבות, שעורר מיטען המיקלעים. אבל העניין נתון כולו בידי הולנדי, וזו מתכונת להבהיר אותו לגמרי. התובע ה' כללי הודיע, שהוא יעמיד לדיון מי שהפר את החוקים האוסרים ייצוא נשק ללא רשיון, או הברחת נשק.

- לכן אפשר לצפות, כי כמה שאלות קשות יוצגו לישראל בפומבי.
- האם היא מעורבת בהברחת הנשק?
- אם כן - לאן היה מיועד?
- ואם אינה מעורבת - כיצד זה לא קיימה את התחייבותה, והירשתה לאנשים מפוקפקים לעשות בנשק הזה כרצונם, שעה שממשלת הולנד סמכה על הסכמה עם ממשלת ישראל?

בירמינגהם. ברשימת המיטען לא נאמר דבר על נשק, ולא ניתן רשיון-ייצוא למיקלעים. דקות מעטות אחרי ההמראה, כבר טס המטוס האמריקאי החזר מעל למימיו האפורים של הים הצפוני, אך במקום להמשיך מערבה לאנגליה, פנה דרומה, לעבר ספרד. הוא חנה, כפי הנראה, הניית-ביניים ב' פאלמה שבאי הספרדי מאיורקה, המשך משם דרומה, מעל למדיבריות אלג'יריה, אל לב אפריקה. הוא הגיע לסוף הבלתי-מתוכנן של מסעו בקאמרון. הטייס האנק חרטון נהרג בהתרסק המטוס, והמיקלעים שבתוכו הפכו נושא לשערוריה בינלאומית.

לניגריה, לסודאן, לאנגולה?

מה דווקא בקאמרון? המושבה הצרפתית לשעבר שוכנת בתחתית ה' בליטה של מערב אפריקה. המדינה עצמה שקטה, ואינה זקוקה לאלף מיקלעים. אבל היא שוכנת בקירבת כמה ממוקדי-התבצרה של היבשת. מצד אחד היא גובלת עם ניגריה, הגולשת במהרה לתהום של מלחמת-שבטים. מצד שני היא גובלת עם קונגו. מדרום נמצאת אנגולה. ואילו גבולה המזרחי משותף לה ולדרום סודאן. האם היה הנשק מיועד לאחת מארצות אלה?

בניגריה מתכוננים שבטי האיבו ללחום בשבטי האוסה. למעשה כבר החלה השחיטה ההדדית. לישראל יש אינטרסים משלה שם. יודע כי בני המחוזות ה' מוסלמיים של הארץ הענקית אינם אוהבים את הישראלים. ייתכן שהנשק בא לחזק את הצד האוהד.

בקונגו גמר רק עכשיו הנשיא ז'וזף מבוטו לדכא נסיון-התקוממות של אנשי צ'ומבה. קשה להניח שגורם ישראלי היה מתערב במישלוח נשק בלתי-חוקי לשם.

באנגולה ניצבים לוחמי-השיחרור נגד הגדודים של סלאואר. גדודים אלה - או חלקם, לפחות - צוידו בעוזים, ש' נרכשו בעיסקה רשמית. האם ייתכן שגורם ישראלי יצייד עתה את לוחמי-השיחרור בעיסקות סודיות?

בדרום סודאן מתחוללת, זה למעלה מעשר שנים, מלחמה אכזרית בין היילי השלטון המרכזי בחרטום, לבין השבטים הדרומיים, שאינם מסכימים להשפעה מוס'

התפרסמה במערב, „לאחר שהתברר כי ה' ביקוש הישראלי קטן ממה ששוער תחילה, מכר ארוי חלק מן הנשק" ללקוחות שונים באמריקה וקנדה.

איוה ביקוש ישראלי? הרי נשק זה מעולם לא היה בתקן הרשמי של צה"ל.

לכן יכול להיות רק ביקוש אחד: לצורכי יצוא. האם פירוש הדבר, שרימו במתחן את ההולנדים? מכל מקום, סוחר-הנשק ה' ישראליים, שחשבו במושגים גדולים, לא הצליחו כנראה בכל תקוותיהם. ויש לזכור: אין בישראל סוחר-נשק פרטיים. על כל פנים, לא סוחרים בעוזים.

נתרו כמויות גדולות של מיקלעים ו' טומיגאנים ללא קונים. ואז, כדברי אותה גירסה עדינה, „מכר ארוי חלק מן הנשק ההולנדי לאמריקה ולקנדה".

למי באמריקה ובקנדה אין תשובה. אבל גם השוק הזה הוכיח את עצמו מוגבל במיקצת. לכן, שוב לפי אותה גירסה עדינה, „בשנת 1963 העביר ארוי את זכות המכירה של הנשק שנותר בהולנד לצד שלישי, שהותו עדיין לא נתגלתה".

ובזאת מבקשים ארוי וממשלת ישראל ל' נער את חוצנם מכל העניין. „מה שקרה אחרי 1963, הצהיר ארוי מפורשות השבוע, „לא נוגע לנו. זהו עניין של ההולנדים".

מות הקברניט

ארא שבמשרת הולנדי - אחת מידי דומיה הנאמנות ביותר של ישראל - רואה את העניין אחרת. היא אינה מכירה את כל הסוחרים והסוכנים הקטנים. היא עשתה עיסקה עם ממשלת ישראל. לידיה, היא ארוי הוא נציג ישראל. לידיה ישראל אח' ראת עד היום לביצוע הסכם-החילופין. הסכם זה מתנה כמה תנאים חמורים, לגבי השימוש בנשק זה או מכירתו לאחרים.

תנאים אלה הופרו, ושום תירוץ יש' ראלים אינם מספקים את הולנדי. גם אילו היה משהו במשרד הבטחון ההולנדי, ה' מקביל לשמעון פרס בעסקי נשק, והיה נוטה לטשטש את כל העניין, אין הוא יכול לעשות זאת. כי עתוני אמסטרדם מלאים כעס. הם אינם מוכנים שממשלה זרה תסבך אותם בהברחות-נשק - תהיה זו גם ממשלה ידידותית.

והעיקר: לא ברור כלל לאן מיועד הנשק הזה. לעומת זאת, ברור, כי הוא הוצא מהולנד במירמה. המטוס, די. סי. 4 מיושן, המריא מאמסטרדם, כשהצהרת קבר' ניסו האמריקאי כתוב, שפניו מועדות ל'

ההולנדי, ובפיו הצעה מסחרית: למכור ההולנדים תת-מיקלעים עזוי. המועד בו בוצעה העיסקה: שנת 1958. אותה שנה בדיוק, בה נתפס מטוס-הנשק באלג'יריה, ושהיתה תקופת-השיא של עיסקות שמעון פרס וסוכניו.

למי נחזיק נשק זה?

ההולנדים הסכימו לקנות את הנשק ה' ישראל, ונתתם הסכם רשמי בינם לבין משרד הבטחון הישראלי. מה עוד, שהסוכן הישראלי החרון, מנחם ארוי, לא דרש תשלום במומן כדור החסרה. הוא היה מוכן לקבל כמורה נשק מיושן של הצי ההולנדי. ליתר דיוק: 8400 מיקלעי לנקאס' טר ותת-מיקלעים תופסון. אותו טומיגאן מפורסם, שנולד במלחמת הגאנגסטרים של שיקאגו. הולנדי השיבה ריקם בקשות לרכי' שת נשק זה, מצד מדינות אחרות. אבל לישראל הייתה - ומייל - הסכימה לתתו.

זהו נשק טוב ויעיל - אבל מעולם לא היה בתקן הרשמי של חילות צה"ל. משמע - הוא יקנה מראש כדי שיימכר בשוק העולמי של סוחר-הנשק. מי יכול להיות מעוניין בסוג זה של נשק? בראש וראשונה מחתרות, ובצבאות בלתי-חוקיים, שאינם יכרי' לים לחתום על חוזים רשמיים עם המדינות המייצרות את הנשק הדרוש להם. יש לזכור, שאפילו פורטוגל המנודה רכשה נשק חדיש באופן סדיר. בין השאר: עוזים יש' ראלים, שחופעלו באנגולה.

שאלה מעניינת, המתעוררת עתה: האם בא חלק מן הנשק במיבצר המעופף מאותם עודפים הולנדיים? ברור שלא ייתכן תשובה חיובית על כך. כי בזאת היתה ישראל מודה, שהפרה את התנאי הראשון של העיסקה הרשמית, והוא: שאין למכור את הנשק ההולנדי, אלא לממשלות רשמיות. והאוא.א.ס. היה אירגון מחתרות.

כבר לא נוגע לישראל

בל 8400 מיקלעים ותת-מיקלעים הם הרבה נשק, אפילו בעולם הסובל מריבוי מלחמות אזרחיות. לפי גירסה עדינה, ש'

המטוס טס ללא סימני-הכר לאומי. הצוות המגוון כלל בעיקר יהודים נתיני ארצות שונות אך תושבי ישראל. הנוסע היה האזרח הישראלי שלמה דאוכברג, ש' עזבו מספר שנים נונד להיות נווט ראשי של אל-על.

המטוס הראשון המיבצר המעופף הישראלי, שהור' ביל נשק קל ותחמושת לכתובת אלמונית, ואולץ לנחות באלג'יריה, במרס 1958.